॥श्रीः॥

संस्कृतभाषाशास्त्रम्

(विविधविश्वविद्यालयानां स्नातक-स्नातकोत्तर-वर्गाणां पाठ्यक्रमानुसारेण प्रस्तुतम्)

(विस्तृतभूमिकया, वङ्गभाषानुवादेन, संस्कृते देवनागरीलिप्या प्रश्नोत्तरैः संयुक्तम्)

ग्रन्थकारः

डॉ. नारायणदाशः

प्राप्तस्वर्णपदकः, राष्ट्रपतिपुरस्कृतः साहित्येकादम्याः

अनुवादपुरस्कारेण सभाजितः, युवलेखकपुरस्कारेण सम्मानितश्च

व्याकरणाचार्यः, एम्.ए., एम्.फिल्., पिएच्.डी.

संस्कृतविभागाध्यक्षः

रामकृष्णमिशनावासीयस्वशासितमहाविद्यालयः

नरेन्द्रपुरम्, कलिकाता-103

वि. एन्. पाब्लिकेशन्

कलिकाता

संस्कृतभाषाशास्त्रम्

(विविधविश्वविद्यालयानां स्नातक-स्नातकोत्तर-वर्गाणां पाठ्यक्रमानुसारेण प्रस्तुतम्)

(विस्तृतभूमिकया, वङ्गभाषानुवादेन, संस्कृते देवनागरीलिप्या प्रश्नोत्तरैः संयुक्तम्)

लेखकः
डॉ. नारायणदाशः
संस्कृतविभागाध्यक्षः
रामकृष्णमिशनावासीयस्वशासितमहाविद्यालयः
नरेन्द्रपुरम्, कलिकाता-103

प्रकाशकः
स्वपनकुमारमाइतिः
वि. एन्. पाब्लिकेशन्
कलिकाता
चलद्दूरभाषा- 7001995838, 9733056221

मुद्रणम्
श्रीकृष्णप्रिण्टिं
30, विधानसरणी, कलिकाता-6

सर्वाधिकारः- लेखकः
प्रथमप्रकाशः- संस्कृतदिवसः, 2020

मूल्यम्- दशाधिकद्विशतम् (210.00)

सूची

0. भूमिका भाषाशास्त्रस्येतिहासः 05
- 0.1. भारते भाषाशास्त्रीयं चिन्तनम् 07
  - 0.1.1. यास्कः 10
- 0.2. व्याकरणपरम्परायाः आचार्याः तेषां योगदानञ्च 12
  - 0.2.1. पाणिनिः 12
  - 0.2.2. कात्यायनः 19
  - 0.2.3. पतञ्जलिः 19
- 0.3. व्याकरणेतरशास्त्रेषु भाषाचिन्तनम् 25
- 0.4. आधुनिकयुगस्य भाषाशास्त्रिणः 26
  - 0.4.1. कार्लब्रुगमानः 33
  - 0.4.2. डेलब्रुकः 33
  - 0.4.3. हेर्मानपाउलः 33
  - 0.4.4. ग्रासमानः तथा वर्नरः 33
  - 0.4.5. फेर्दिनँ-द-सोस्यूरः 33
  - 0.4.6. लिओनार्डब्लूमफिल्डः 35
  - 0.4.7. एवरम-नोम-चोम्स्की 38

1. प्रथमोऽध्यायः भाषायाः लक्षणानि स्वरूपं भेदाश्च 43
- 1.1. भाषायाः प्रयोगः, भाषायाः उत्पत्तिः, भाषायाः लक्षणानि 43
- 1.2. भाषायाः स्वरूपम् 44
- 1.3. भाषाभेदः 47
- 1.4. भाषा तथा वाक् 58

2. द्वितीयोऽध्यायः भाषाविज्ञानं तत्स्वरूपं परिभाषा भेदाः 73
- 2.1. स्वरूपम् 73
- 2.2. परिभाषा, भेदाः 74
- 2.3. उपविभागाः 75

3. तृतीयोऽध्यायः ध्वनिविज्ञानम् 85
- 3.1. उच्चारणात्मकं ध्वनिविज्ञानम् 85
- 3.2. संवहनात्मकं ध्वनिविज्ञानम् 87
- 3.3. श्रवणात्मकं ध्वनिविज्ञानम् 88
- 3.4. ध्वनिवर्गीकरणम् 88
- 3.5. ध्वनिपरिवर्तनम् 95
- 3.6. विशिष्टध्वनिपरिवर्तनम्(अपश्रुतिः) (Ablaut) 100
- 3.7. ध्वनिनियमाः 108
  - 3.7.1. ग्रिम-नियमः(Grimm's Law) 109
  - 3.7.2. ग्रासमान-नियमः (Grassmann's Law) 113
  - 3.7.3. वर्नर-नियमः (Verner's Law) 113
  - 3.7.4. कोलिटित्सनियमः (Collitz's Law)

		तालव्यनियमः (Palatal Law)	114
	3.7.5.	मूर्धन्यनियमः (Cerebral Law)	115
4. चतुर्थोऽध्यायः		रूपविज्ञानम्	169
	4.1.	पदम्/रूपम्	169
	4.2.	पदानां वर्गीकरणम्	170
	4.3.	संस्कृतशब्दनिर्माणस्य घटकतत्त्वानि	171
	4.4.	नामपदनिर्माणम्	171
	4.5.	कृत्प्रत्ययान्तशब्दनिर्माणम्	172
	4.6.	तद्धितप्रत्ययान्तशब्दनिर्माणम्	173
	4.7.	स्त्रीप्रत्ययान्तशब्दनिर्माणम्	174
	4.8.	समस्तपदनिर्माणम्	174
	4.9.	सङ्ख्यावाचकपदनिर्माणम्	176
	4.10.	नामपदनिर्माणम्	177
	4.11.	आख्यातपदनिर्माणम्	179
	4.12.	कृदन्तरूपनिर्माणम्	182
5. पञ्चमोऽध्यायः		वाक्यविज्ञानम्	213
	5.1.	वाक्यमहत्त्वम्, वाक्यस्वरूपम्	213
	5.2.	वाक्यावयवाः, वाक्यप्रकाराः	215
	5.3.	वाक्यरचनापरिवर्तनकारणम्	217
	5.4.	वाक्यरचनापरिवर्तनप्रकाराः	218
	5.5.	वाक्येषु पदविन्यासस्य विशेषता	218
6. षष्ठोऽध्यायः		अर्थविज्ञानम्	234
	6.1.	नामकरणम्, अर्थस्य महत्त्वम्, अर्थस्वरूपम्	234
	6.2.	अर्थनिर्धारणे कानि साधनानि	235
	6.3.	अर्थनिर्धारणे वाधककारणानि	236
	6.4.	अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि	237
	6.5.	अर्थपरिवर्तनस्य दिशः	241
7. सप्तमोऽध्यायः		भाषाणां वर्गीकरणम्	261
	7.1.	आकृतिमूलकं वर्गीकरणम्	261
	7.2.	पारिवारिकं वर्गीकरणम्	264
	7.3.	भारोपीय(इन्दो-इउरोपीय)भाषाः	265
	7.4.	भारोपीय(इन्दो-इउरोपीय)भाषाणां रूपगतगठनम्	268
	7.5.	भारोपीयभाषापरिवारः	276
	7.6.	भारत-ईरानीशाखा	277
	7.7.	भारोपीय(इन्दो-इउरोपीय)भाषाणामुपरि आर्येतरभाषाप्रभावः	280
8. अष्टमोऽध्यायः		भारतीयार्यभाषाणां क्रमविकासः	313
	8.1.	प्राचीनभारतीयार्यभाषाः	313
	8.2.	मध्यकालीनभारतीयार्यभाषाः	315
	8.3.	आधुनिकभारतीयार्यभाषाः	320

+++